

Ставнича Н.І.,

асистент кафедри менеджменту і
адміністрування Івано-Франківського
національного технічного університету
нафти і газу, м. Івано-Франківськ

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ДЛЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Поняття культура – складне і багатогранне. Від культури залежить відношення людини і до виробництва, і до природи, і до іншої людини. Культура виховує людину. Уся культура повинна сприяти духовному і моральному підвищенню рівня людини. Світогляд, ствердження життя лише тоді стають справжньою культуростверджуючою силою, коли вони поєднані з етикою. Культура виконує наступні функції:

- пізнавальну, спрямована на пізнання навколишнього світу, самих себе, формування свого ставлення до інших суспільних систем;

- інформативну, яка сприяє передачі соціального досвіду від покоління до покоління, від епохи до епохи, від однієї країни до іншої;

- комунікативну, яка сприяє засвоєнню культурної спадщини через безпосереднє та опосередковане спілкування;

- семіотичну, яка за допомогою мови жестів, танцю, музики сприяє міжнародному спілкуванню людей, особливо мовою науки, формул тощо;

- регулятивну, яка реалізується з допомогою певних норм, засвоєння яких необхідне кожному для успішної адаптації в суспільстві. У праці, побуті, міжособистісних відносинах культура так чи інакше впливає на поведінку людей та їх вчинки, на вибір тих чи інших матеріальних і духовних цінностей, опираючись при цьому на мораль та право;

- аксіологічну, яка відображає важливий якісний стан культури. Досвід засвідчує, що саме система цінностей формує в людини певні ціннісні потреби, її орієнтацію. Рівень культури будь-якої людини оцінюють за характером і якістю цих потреб, її духовних орієнтирів;

- світоглядну, що виявляється у забезпеченні синтезу в цілісну і завершену форму системи чинників духовного світу особи – пізнавальних, емоційно-чуттєвих, вольових тощо. Світогляд забезпечує органічну єдність елементів свідомості через сприйняття й розуміння світу не в координатах фізичного простору й часу, а в соціокультурному вимірі;

- виховну, яка є універсальним фактором саморозвитку людини.

На нашу думку, виконання цих функцій культурою повинно сприяти поліпшенню соціальної безпеки держави.

Потреба в культурних благах – одна із найважливіших у життєдіяльності людини. Законом України [1] до державних соціальних нормативів у сфері обслуговування закладами культури включаються: перелік та обсяг

безоплатних послуг, які надаються населенню закладами, підприємствами, організаціями та установами культури; показники якості надання населенню послуг закладами, підприємствами, організаціями та установами культури; нормативи забезпечення населення закладами, підприємствами, організаціями та установами культури. До мінімальних потреб культури віднесено: відвідування театрів, кінотеатрів, клубів, музеїв, парків, зоопарків, заповідників, цирків, музичних установ, бібліотек 6 разів на рік на одну особу, придбання книг у кількості 6 штук. Проте, на жаль, нині не враховуються сучасні потреби суспільства й особистості в культурних послугах з урахуванням прожиткового мінімуму та рівня мінімальних соціальних потреб; морально і матеріально застарілої бази культурних закладів тощо.

Матеріально-технічна база сфери культури на початок 2016 року в Україні представлена 17,2 тис. од. закладами клубного типу, 17,3 тис. од. масових та універсальних бібліотек, 1,1 тис. од. демонстраторів фільмів, 564 музеями, 113 професійними театрами та 73 концертними організаціями [2]. Упродовж 2005 - 2015 рр. скоротилася на 4,1 % мережа закладів культури клубного типу, на 3,6 % масових та універсальних бібліотек, на 2,8 % мережа професійних театрів.

Серед усіх закладів культури і мистецтв в Україні найпоширенішими залишаються масові та універсальні бібліотеки. Нині вони стають важливим культурологічним центром, джерелом інформації та місцем неформального спілкування для мешканців багатьох регіонів країни. Особливо це стосується сільських жителів, для яких бібліотека є фактично єдиним джерелом отримання інформації, оскільки на відміну від міських жителів у більшості випадків не мають доступу до всесвітньої мережі Інтернет [3, с. 317]. На сьогодні значна частина приміщень масових та універсальних бібліотек розміщена у будівлях, які не відповідають сучасним вимогам. Так, у 2015 р. в Україні 12 % масових та універсальних бібліотек потребували капітального ремонту та 0,3 % перебували в аварійному стані. Найбільше масових та універсальних бібліотек, які потребують капітального ремонту зосереджено у Херсонській області. Слід зазначити, що у Полтавській області та, навіть, у столиці кожна третя бібліотека потребує капітального ремонту.

Центром культурних надбань є музеї, які завжди славилися своїми фондами та можливістю доступу до них населення. Загальна кількість предметів основного фонду музеїв України становить 12,5 млн одиниць, з яких 2,1 млн зосереджено у музеях Києва та 1,2 млн – Львівської області. До Державного реєстру національного культурного надбання віднесено 12 млн одиниць. Основні фонди музеїв постійно поповнюються. Частина вибуває у зв'язку з високою зношеністю. Серед регіонів, де особливо помітний рух основних фондів, є Львівська, Миколаївська, Сумська, Тернопільська області. Однією з основних проблем в діяльності музеїв у державі є старіння основних фондів. Так у 2015 р. 8,3 % основних фондів музеїв потребували реставрації.

Друкована продукція, продукція радіо і телебачення не завжди є соціально безпечними. Нерідко демонструються фільми, які потім зумовлюють асоціальну поведінку молоді. До цього часу україномовні видання становлять менше половини всіх видань.

Сьогодні ж, на жаль, наростає в суспільстві розчарування. Ринкові реформи стали великим тягарем для більшості громадян, розшарування суспільства за добробутом і власністю, постійне невиконання державою своїх обов'язків, корупція серед чиновників, непрацездатність органів правопорядку підірвали довіру до публічних інститутів.

Загрозу для розвитку культури складають, на нашу думку, наступні негативні тенденції в сфері культури:

- скорочення мережі парків та бібліотечних фондів;
- припинення спорудження об'єктів культурного призначення;
- деідеологізація культури та ліквідація державної монополії на культуру;
- приватизація та комерціалізація культури;
- зниження відвідувань театрів, кінозалів, музеїв, бібліотек;
- зростання в побуті елементів антикультури (наркоманії, злочинності, корупції тощо).

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>
2. Заклади культури, мистецтва, фізкультури та спорту України у 2015 році [стат. збірник]. – К.: Держкомстат України, 2014. – 92 с.
3. Кінаш І. П. Особливості розвитку інфраструктури культури України: аналітичний аспект / І. П. Кінаш // Проблеми економіки. – 2013. – № 1 – С. 316-320.